

Валентин Щербина

доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України,
заслужений юрист України,
професор кафедри економічного права
та економічного судочинства
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна)
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4221-0965>
vsshcherbyna@ukr.net

DOI: 10.33498/Юшч-2025-12-035

УДК 346.54

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ДЕРЖАВНИХ РЕГУЛЯТОРІВ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Анотація. У статті досліджуються окремі аспекти правового становища державних регуляторів – центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом, що здійснюють державне регулювання, моніторинг і контроль за діяльністю суб'єктів господарювання в окремих сферах економіки.

За результатами порівняльно-правового аналізу норм законів і підзаконних нормативно-правових актів виявлено недоліки та розбіжності у визначенні правового становища національних комісій, які стосуються їх утворення, принципів діяльності, підзвітності тощо. Зазначається про відсутність у законодавстві України критеріїв, за якими центральні органи виконавчої влади відносять до комісій.

Як позитивний факт відзначається визначення в окремих законах, у чому полягає й чим зумовлений спеціальний статус національних комісій, та пропонується закріпити ці ознаки й у інших нормативно-правових актах.

Констатуючи застосування в законодавстві щодо державних регуляторів найменувань “регуляторний орган” і “регулятор”, пропонується відмовитися від терміна “регуляторний орган”, яким у Законі України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” позначаються органи та посадові особи, що приймають регуляторні акти, і натомість використовувати термін “регулятор”.

Висловлено пропозицію стосовно доцільності уніфікації норм щодо видів і порядку застосування регуляторами адміністративно-господарських санкцій за порушення правил здійснення господарської діяльності у відповідних сферах.

Запропоновано також у чинному Законі України “Про центральні органи виконавчої влади” в загальних рисах, а також більш докладно в спеціальних законах, які пропонується прийняти (наприклад, у окремому розділі закону “Про основні засади регулювання комерційної (господарської) діяльності в Україні”, чи в законі “Про основні засади діяльності державних регуляторів у сфері господарювання”), передбачити норми, які б уніфіковано визначали основні завдання, функції та повноваження регуляторів і принципи їх діяльності, незалежно від сфери економіки, на яку поширюються їхні повноваження при здійсненні державного регулювання, моніторингу та контролю за діяльністю суб'єктів господарювання.

Ключові слова: державне регулювання; державні регулятори; закон про державних регуляторів.

У державному регулюванні процесів, що відбуваються в економіці нашої держави, важливу роль відіграють державні регулятори, вплив яких на реалізацію економічної політики важко переоцінити.

© Валентин Щербина, 2025

Питання правового статусу державних регуляторів в окремих сферах економіки були предметом дослідження вчених-правознавців: Ю. Ващенко, В. Дерезь, О. Запотоцької, О. Кологойди, І. Людькової, О. Орлюк, О. Подцерковного, В. Полюховича, В. Савенкової, С. Шоки та ін., проте праць, які були б присвячені дослідженню правового становища центральних органів виконавчої влади, включаючи державних регуляторів, як державних органів зі спеціальним статусом, безвідносно сфери економіки, в якій вони здійснюють функції державного регулювання, моніторингу, контролю тощо, ще немає.

Метою цієї статті є дослідження правового становища державних регуляторів у сфері господарювання, виявлення недоліків і проблем правового регулювання їхньої діяльності та формулювання пропозицій, спрямованих на удосконалення законодавства. Йдеться саме про державних регуляторів як органів державної влади зі спеціальним статусом, уповноважених здійснювати державне регулювання, моніторинг і контроль за діяльністю суб'єктів господарювання в певній сфері економіки. Тому в цій статті не розглядаються питання правового становища інших національних комісій (з реабілітації, з радіаційного захисту населення, зі стандартів державної мови тощо), які не мають відношення до державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання.

Функції регулятора в тій чи іншій сфері економіки здійснюють як органи, для яких вони не становлять більшості виконуваних функцій (наприклад, Національний банк України є регулятором у банківській і страховій сферах, у сфері надання фінансових послуг), так і органи, спеціально створені для здійснення функцій, більшість з яких є функціями з державного регулювання, моніторингу та контролю за діяльністю суб'єктів господарювання в певних сферах.

Натепер для виконання таких функцій в Україні діють три таких регулятори – центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку (НКЕК) та Національна комісія з цінних паперів і фондового ринку (НКЦПФР).

На нашу думку, за своєю правовою природою та виконуваними функціями до регуляторів можна віднести й Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення, яка Законом України “Про медіа” визначена як незалежний постійно діючий колегіальний державний орган, що діє на підставі Конституції України, зазначеного закону та інших законів України і здійснює державне регулювання, нагляд та контроль у сфері медіа¹. Однак

¹ Про медіа: Закон України від 13 грудня 2022 р. № 2849-IX <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>> (дата звернення 20.08.2025).

її конституційний статус, функції та повноваження, зумовлені специфічною сферою, на яку поширюються повноваження Національної ради з питань телебачення і радіомовлення, можуть стати предметом спеціального дослідження.

При цьому в ст. 24 Закону України “Про центральні органи виконавчої влади” (далі – Закон про ЦОВВ)², в якій йдеться про центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом, названі лише перших дві комісії – НКРЕКП та НКЕК. Причиною такого становища, очевидно, є невизначеність правового статусу НКЦПФР як центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом у Положенні про цю комісію, в якому вона іменується державним колегіальним органом. Зважаючи на це, видається за доцільне внести відповідні зміни до Закону України “Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків”³ і до Закону про ЦОВВ, установивши в них, що НКЦПФР є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом.

З невідомих причин не названа в ст. 24 Закону про ЦОВВ також Національна комісія зі стандартів державної мови, яка згідно з ч. 3 ст. 43 Закону України “Про забезпечення функціонування української мови як державної”⁴ є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом.

В Україні створені й діють також інші національні комісії (наприклад, Національна комісія України у справах ЮНЕСКО, Національна комісія з реабілітації, Національна комісія з питань закордонних українців тощо), проте вони не наділені спеціальним статусом і не мають відношення до державного регулювання, моніторингу та контролю за діяльністю суб’єктів господарювання.

Убачається невиправданим виокремлення в окрему групу центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом, як це закріплено в ч. 1 ст. 24 Закону про ЦОВВ, таких різних за своїми функціями органів, як Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв’язку.

По-перше, попри наявність у зазначених органів спеціального статусу об’єднання в одну групу органів, одні з яких є державними регуляторами в певних сферах, а інші (Антимонопольний комітет України, Фонд державно-

² Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>> (дата звернення 20.08.2025).

³ Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків: Закон України від 30 жовтня 1996 р. № 448/96-ВР <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр#Text>> (дата звернення 08.09.2025).

⁴ Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25 квітня 2019 р. № 2704-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#n309>> (дата звернення 20.08.2025).

го майна України) не виконують такої функції, є безпідставним. Зазначалися й інші недоліки такого об'єднання⁵.

По-друге, оскільки, як встановлено абз. 2 ч. 1 ст. 1 Закону про ЦОВВ система центральних органів виконавчої влади є складовою системи органів виконавчої влади, вищим органом якої є Кабінет Міністрів України, а, наприклад, Закон України “Про Антимонопольний комітет України”⁶ не відносить Антимонопольний комітет до центральних органів виконавчої влади, іменуючи його державним органом зі спеціальним статусом (ч. 1 ст. 1 Закону), який підконтрольний Президентові України та підзвітний Верховній Раді України (ч. 1 ст. 2 Закону). Тому видається помилковим визнання Антимонопольного комітету України центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом не лише в Законі про ЦОВВ, а й у наукових публікаціях⁷. Так само помилковим є, на нашу думку, визнання Антимонопольного комітету України регулятором⁸.

Слід зазначити, що, обравши критерієм утворення деяких центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом більшість виконуваних ними функцій, Закон про ЦОВВ визначився з назвами “бюро”, “служба”, “агентство”, “інспекція”, проте не містить ні визначення поняття “комісія”, ні переліку більшості функцій, які виконує комісія.

Як позитивний факт відзначимо, що закони України “Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг” (далі – Закон про НКРЕКП)⁹ та “Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку” (далі – Закон про НКЕК)¹⁰ визначають, у чому полягають особливості спеціального статусу цих регуляторів. Вони зумовлені їхніми завданнями і повноваженнями та визначаються зазначеними законами, іншими актами законодавства й полягають, зокрема, в особливостях організації та порядку діяльності регуляторів, в особливому порядку призначення членів регуляторів та припинення ними повноважень, у спеціальних процесуальних засадах діяльності регуляторів та гарантії незалежності в прийнятті ними рішень у межах

⁵ В Дерезь, ‘Центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом та національні комісії в системі центральних органів виконавчої влади’ [2021] 4 Приватне та публічне право 69–70.

⁶ Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 р. № 3659-ХІІ <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12?find=1&text=регулятор#Text>> (дата звернення 25.08.2025).

⁷ І Людська, ‘Щодо особливостей правового статусу центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом’ [2014] 6 Юридичний вісник 70.

⁸ Ю Ващенко, ‘До питання про місце в системі органів державної влади України Антимонопольного комітету України, Фонду державного майна України, Державного комітету телебачення і радіомовлення України’ [2014] 4(10) Адміністративне право і процес 36.

⁹ Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг: Закон України від 22 вересня 2016 р. № 1540-VIII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-19#Text>> (дата звернення 25.08.2025).

¹⁰ Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку: Закон України від 16 грудня 2021 р. № 1971-IX <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1971-20?find=1&text=підзвітн#Text>> (дата звернення 25.08.2025).

повноважень, визначених законом, установленні умов оплати праці членів та працівників регуляторів.

Подібного змісту норми доцільно було б включити й до інших нормативно-правових актів, у яких йдеться про центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Норми щодо правового становища регуляторів у різних сферах містяться в різного рівня (за юридичною силою) загальних і спеціальних (“компетентційних”) нормативно-правових актах – законах “Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків”, “Про фінансові послуги та фінансові компанії”¹¹, Законі про НКРЕКП, Законі про НКЕК, а також підзаконних нормативно-правових актах – Положенні про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг і Положенні про Національну комісію з цінних паперів і фондового ринку.

При цьому важко пояснити нинішнє існування двох чинних нормативно-правових актів – Закону про НКРЕКП і Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг¹², а також Закону України “Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків” і Положення про Національну комісію з цінних паперів і фондового ринку¹³.

Зазначимо, що обидва названих Положення були затверджені відповідними указами Президента України, у зв’язку з чим доцільно звернутися до історії існування повноважень Президента України щодо прийняття таких указів.

Повноваження Президента України утворювати, реорганізовувати та ліквідувати за поданням Прем’єр-міністра міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, надані йому п. 15 ч. 1 ст. 106 Конституції України в редакції від 28 червня 1996 р.¹⁴, були скасовані шляхом внесення змін до зазначеної статті Законом України “Про внесення змін до Конституції України”¹⁵ від 8 грудня 2004 р. № 2222-IV. Проте Рішенням Конституційного Суду України № 20-рп/2010 від 30 вересня 2010 р.¹⁶ зазначений закон визнано

¹¹ Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14 грудня 2021 р. № 1953-IX <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>> (дата звернення 25.08.2025).

¹² Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг: затверджено Указом Президента України від 10 вересня 2014 р. № 715/2014 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/715/2014#n10>> (дата звернення 25.08.2025).

¹³ Положення про Національну комісію з цінних паперів і фондового ринку: затверджено Указом Президента України від 23 листопада 2011 р. № 1063/2011 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1063/2011#Text>> (дата звернення 25.08.2025).

¹⁴ Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр/ed20200101#n4624>> (дата звернення 25.08.2025).

¹⁵ Про внесення змін до Конституції України: Закон України від 8 грудня 2004 р. № 2222-IV <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2222-15#Text>> (дата звернення 25.08.2025).

¹⁶ Рішення Конституційного Суду України № 20-рп/2010 від 30 вересня 2010 р. у справі за конституційним поданням 252 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 р. № 2222-IV

таким, що не відповідає Конституції України і текст п. 15 ч. 1 ст. 106 було таким чином повернуто до первісної редакції.

Законом України “Про відновлення дії окремих положень Конституції України”¹⁷ від 21 лютого 2014 р. № 742-VII пункт 15 ч. 1 ст. 106 Конституції України було викладено в новій редакції, що діє і сьогодні, а саме: ‘зупиняє дію актів Кабінету Міністрів України з мотивів невідповідності цій Конституції з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності’¹⁸.

Зважаючи на те, що утворення Президентом України Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, а також затвердження Положення про цю комісію в період, коли Президент України не мав таких повноважень, ці дії слід визнати такими, що вчинені за межами повноважень, визначених Конституцією України, навіть попри встановлення таких повноважень Законом України “Про природні монополії”¹⁹.

Значно складніше вирішити питання з долею Положення про Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, яка була створена в період, коли Президент України мав такі повноваження згідно з Конституцією України, проте в будь-якому випадку паралельне існування двох різних за юридичною силою нормативно-правових актів (законів і указів Президента України), якими по-різному регулюються одні й ті самі чи подібні відносини, видається недоцільним.

В Аналітичних матеріалах Центру політико-правових реформ “Незалежні регулятори: досвід України та зарубіжних країн”²⁰ здійснено огляд та критичний аналіз законодавства щодо регуляторів в Україні та деяких зарубіжних країнах. При цьому в зазначених матеріалах щодо регуляторів зазвичай вживається визначення “незалежні”.

На нашу думку, немає жодних підстав іменувати ці органи незалежними регуляторами, оскільки вони мають утворюватися згідно з Конституцією України Кабінетом Міністрів України, який затверджує положення про них. Низка законів передбачає, що регулятори підзвітні Верховній Раді України, хоча в Законі про НКЕК подібна норма не передбачена.

Визначаючи одним із принципів діяльності регуляторів самостійність і незалежність, закони про НКЕК і НКРЕКП роблять застереження: “у межах, визначених законом”. З урахуванням цього не зовсім вдалою видається на-

(справа про додержання процедури внесення змін до Конституції України) <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v020p710-10#Text>> (дата звернення 25.08.2025).

¹⁷ Про відновлення дії окремих положень Конституції України: Закон України від 21 лютого 2014 р. № 742-VII <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-18#n2>> (дата звернення 25.08.2025).

¹⁸ Конституція України (н 14).

¹⁹ Про природні монополії: Закон України від 20 квітня 2000 р. № 1682-III <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14#n40>> (дата звернення 25.08.2025).

²⁰ Незалежні регулятори: досвід України та зарубіжних країн. Аналітичні матеріали <<https://pravo.org.ua/books/nezalezhni-regulyatory-konstytutsijni-pytannya>> (дата звернення 25.08.2025).

зва ст. 5 Закону про НКЕК “Гарантії незалежності регуляторного органу”; більш вдалою, на нашу думку, видається назва ст. 5 Закону про НКРЕКП – “Гарантії здійснення повноважень Регулятора”.

До речі, в законодавстві стосовно державних регуляторів вживаються різні назви – “регуляторний орган” (наприклад, у Законі про НКЕК) і “Регулятор” (наприклад, у законах про НКРЕКП, “Про фінансові послуги та фінансові компанії”).

На нашу думку, доцільно вживати лише одну назву – регулятор, тому що регуляторний орган, як визначено ст. 1 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності”²¹, – це Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Національний банк України, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, інший державний орган, центральний орган виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцевий орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, а також посадова особа будь-якого із зазначених органів, якщо відповідно до законодавства ця особа має повноваження одноособово приймати регуляторні акти. До регуляторних органів також належать територіальні органи центральних органів виконавчої влади, державні спеціалізовані установи та організації, некомерційні самоврядні організації, які здійснюють керівництво та управління окремими видами загальнообов’язкового державного соціального страхування, якщо ці органи, установи та організації відповідно до своїх повноважень приймають регуляторні акти.

Тобто назва “регуляторний орган”, яка пов’язується з повноваженням приймати регуляторні акти, є набагато ширшою, ніж назва “регулятор”, хоча у випадках, установлених законом, регулятор теж може бути регуляторним органом, який приймає регуляторні акти в межах своїх повноважень, проте у разі виконання функцій державного регулювання, моніторингу та контролю за діяльністю суб’єктів господарювання у відповідних сферах він є саме регулятором, що й доцільно закріпити в тих нормативно-правових актах, які до цього часу стосовно регулятора вживають назву “регуляторний орган”.

Варто зазначити, що нормативно-правові акти, які визначають правове становище регуляторів, доволі повно й докладно регулюють повноваження регулятора, чим сприяють реалізації положень ч. 2 ст. 19 Конституції України, згідно з якою органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов’язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Порівняльно-правовий аналіз спеціальних законів, якими визначено правове становище регуляторів у сферах енергетики та комунальних по-

²¹ Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11 вересня 2003 р. № 1160-IV <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>> (дата звернення 25.08.2025).

слуг, а також у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку, свідчить, з одного боку, про уніфіковане регулювання ними завдань, функцій, повноважень і порядок їх здійснення національними комісіями, а з іншого – про врахування особливостей здійснення господарської діяльності у певній сфері.

Водночас у законах мають місце нічим не виправдані розбіжності у визначенні правового статусу регуляторів і в регулюванні тих або інших тотожних відносин. Іноді окремі норми взагалі видаються недоречними. Наприклад, у Законі про НКРЕКП зазначено, що вона є постійно діючим центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, тоді як у Законі про НКЕК слова “постійно діючий” не передбачено. Однак це не означає, що НКЕК є тимчасовим органом (*ad hoc*).

На нашу думку, підлягають уніфікації (у можливих і допустимих межах) норми щодо видів і порядку застосування регуляторами адміністративно-господарських санкцій за порушення правил здійснення господарської діяльності у відповідних сферах.

Насамкінець зазначимо, що створення національних комісій з державного регулювання у певних сферах економіки було започатковано Законом України “Про природні монополії”, який у ч. 1 ст. 4 установив, що державне регулювання діяльності суб'єктів природних монополій у сферах, визначених у ст. 5 цього Закону, здійснюється національними комісіями регулювання природних монополій, які утворюються і функціонують відповідно до цього Закону з особливостями, установленними законом. Аналіз положень розділу III “Національні комісії регулювання природних монополій” свідчить про необхідність узгодження приписів цього розділу з законодавством про відповідні Національні комісії, зокрема, у частині створення та ліквідації зазначених комісій, принципів їх діяльності, підзвітності тощо.

З урахуванням результатів дослідження переліку природних монополій та їх суб'єктів, можливо, є доцільним створення нових чи розширення повноважень вже існуючих національних комісій.

Висновки. Підбиваючи підсумки, слід констатувати, що правове становище державних регуляторів, якими переважно є національні комісії – центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом, – у Законі про ЦОВВ визначено неповно й нечітко. Та й окремі закони про державних регуляторів мають певні вади, усунути які доцільно шляхом уніфікації відповідних норм.

З іншого боку, існують Національні комісії, які не є регуляторами ні у сфері господарювання, ні в інших сферах, а створені для виконання інших функцій, про що теж має бути зазначено у відповідних нормативно-правових актах.

На нашу думку, в законодавстві України, передусім у чинному Законі про ЦОВВ у загальних рисах, а також більш докладно – у спеціальних законах,

які пропонується прийняти (наприклад, у окремому розділі закону “Про основні засади регулювання комерційної (господарської) діяльності в Україні”, чи в законі “Про основні засади діяльності державних регуляторів у сфері господарювання”), доцільно передбачити норми, які б уніфіковано визначали основні завдання, функції та повноваження регуляторів у сфері господарювання і принципи їхньої діяльності, незалежно від сфери економіки, на яку поширюються їхні повноваження при здійсненні державного регулювання, моніторингу та контролю за діяльністю суб’єктів господарювання. При цьому, виходячи з трьох основних видів функцій регулятора (державне регулювання, моніторинг і контроль), провести чіткий поділ функцій на три основні групи, розподіливши їх виконання за відповідними структурними підрозділами комісій (комітетами, департаментами, управліннями, відділами, секторами тощо) з визначенням повноважень, призначених для виконання зазначених функцій. Побудоване на таких засадах законодавче визначення правового становища регуляторів у сфері господарювання дасть змогу, крім іншого, відокремити їх від інших національних комісій, які не виконують функції державного регулювання, моніторингу та контролю.

Реалізація цих пропозицій може стати, на нашу думку, значним кроком на шляху до удосконалення законодавства про діяльність національних комісій як регуляторів у різних сферах господарювання.

REFERENCES

Bibliography

Journal articles

1. Derets V, ‘Tsentralni orhany vykonavchoi vlady zi spetsialnym statusom ta natsionalni komisii v systemi tsentralnykh orhaniv vykonavchoi vlady’ [2021] 4 Pryvatne ta publichne pravo 69–70 (in Ukrainian).
2. Liudkova I, ‘Shchodo osoblyvostei pravovoho statusu tsentralnykh orhaniv vykonavchoi vlady zi spetsialnym statusom’ [2014] 6 Yurydychnyi visnyk 70 (in Ukrainian).
3. Vashchenko Yu, ‘Do pytannia pro mistse v systemi orhaniv derzhavnoi vlady Ukrainy Antymonopolnoho komitetu Ukrainy, Fondu derzhavnoho maina Ukrainy, Derzhavnoho komitetu telebachennia i radiomovlennia Ukrainy’ [2014] 4(10) Administratyvne pravo i protses 36 (in Ukrainian).

Websites

4. Nezalezhni rehulatory: dosvid Ukrainy ta zarubizhnykh krain. Analitychni materialy <<https://pravo.org.ua/books/nezalezhni-regulatory-konstyutsijni-pytannya>> (accessed 25.08.2025) (in Ukrainian).

Valentyn Shcherbyna

LEGAL STATUS OF STATE REGULATORS IN THE FIELD OF MANAGEMENT

ABSTRACT. The article examines certain aspects of the legal status of state regulators – central executive bodies with special status, which exercise state regulation, monitoring and control over the activities of economic entities in certain spheres of economy.

Валентин Щербина

According to the results of a comparative legal analysis of the rules of laws and by-laws, deficiencies and differences in determining the legal status of national commissions concerning their formation, principles of activity, accountability, etc. were revealed. The criteria in which the central executive bodies refer to the commissions are indicated in the legislation of Ukraine.

As a positive fact, the definition in individual laws is marked, what is and what is determined by the special status of national commissions, and it is proposed to consolidate these features in other normative legal acts.

As stating the application in the legislation on state regulators of the regulators “regulatory body” and “Regulator”, it is proposed to abandon the term “regulatory body”, which in the Law of Ukraine “On the principles of state regulatory policy in the sphere of economic activity” indicate bodies and officials taking regulatory acts and use of the term “Regulator”.

The proposal was made regarding the feasibility of unification of the provisions on the types and procedure of application by regulators of administrative and economic sanctions for violation of the rules of economic activity in the relevant areas.

It is also proposed in the current Law of Ukraine “On Central Executive Bodies” in general terms, as well as in more detail in the special laws proposed to be adopted (for example, in a separate section of the Law “On Basic Principles of Regulation of Commercial (Business) in Ukraine”, or in the Law “On the basic principles of state regulators in the field of management”), to provide for norms that would unified the basic tasks, functions and powers of regulators and principles of their activity, regardless of the sphere of economy, to which their powers apply in the exercise of state regulation, monitoring and control over the activities of economic entities.

KEYWORDS: state regulation; state regulators; law on state regulators.